

XXIII NAUČNA KONFERENCIJA
„PEDAGOŠKA ISTRAŽIVANJA I ŠKOLSKA PRAKSA“

*Kvalitativna istraživanja
u društvenim naukama:
od ličnog iskustva do socijalnih praksi*

ZBORNİK SAOPŠTENJA

Urednici
Vladimir Džinović
Sanja Grbić

23. i 24. novembar 2018.

Filozofski fakultet
Univerziteta u Beogradu

PROGRAMSKI ODBOR

Predsednik

dr Vladimir Džinović, naučni saradnik
Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Članovi

Dr Dušan Stojnov, redovni profesor
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Jelena Pavlović, viši naučni saradnik
Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Dr Slavica Ševkušić, viši naučni saradnik
Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Dr Zora Krnjaić, viši naučni saradnik
Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

Dr Nikoleta Gutvajn, naučni saradnik
Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Dr Ivana Stepanović Ilić, naučni saradnik
Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

Dr Biljana Stanković, docent
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Nataša Simić, naučni saradnik
Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

Dr Marina Videnović, naučni saradnik
Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

ORGANIZACIONI ODBOR

Predsednik

msr Sanja Grbić, istraživač pripravnik
Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Članovi

msr Ana Đorđević, istraživač saradnik
Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

ORGANIZATORI SKUPA

INSTITUT ZA PEDAGOŠKA ISTRAŽIVANJA
Dobrinjska 11/3 • 11 000 Beograd • Srbija
www.ipi.ac.rs

INSTITUT ZA PSIHOLOGIJU, FILOZOFSKI FAKULTET U BEOGRADU
Čika Ljubina 18-20 • 11 000 Beograd • Srbija
www.f.bg.ac.rs/instituti/IPS/o_institutu

Napomena. Saopštenja saradnika Instituta za pedagoška istraživanja i saradnika Instituta za psihologiju predstavljaju rezultate rada na projektima „Unapređivanje kvaliteta i dostupnosti obrazovanja u procesima modernizacije Srbije“ (br. 47008), "Od podsticanja inicijative, saradnje i stvaralaštva u obrazovanju do novih uloga i identiteta u društvu“ (br. 179034) i „Identifikacija, merenje i razvoj kognitivnih i emocionalnih kompetencija važnih društvu orijentisanom na evropske integracije“ (br. 179018), čiju realizaciju finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

SADRŽAJ

PLENARNA SAOPŠTENJA.....7

SLIKA SVETA KOJA NASTAJE U KVALITATIVNIM ISTRAŽIVANJIMA: ŠTA DOLAZI POSLE REFLEKSije U OGLEDALU?	9
Dušan Stojnov	
O SVRSISHODNOM KOMBINOVANJU KVANTITATIVNIH I KVALITATIVNIH METODA U OBRAZOVNIM NAUKAMA: KOMPLIKOVANO, ALI NEOPHODNO.....	13
Aleksandar Baucal	
EPISTEMOLOGIJA I POLITIKA KVALITATIVNE PARADIGME	15
Gordana Jovanović	
OPOZICIJA KVANTITATIVNO/KVALITATIVNO I ODRŽAVANJE DRUŠTVENOG STATUSA QUO?	19
Marjeta Mencin-Čeplak	
TUMAČENJE, MOĆ, VIŠESTRUKOST SUBJEKTA.....	22
Vladimir Džinović	

DEO I: LIČNA ZNAČENJA I LIČNI DOŽIVLJAJI25

LIČNI DOŽIVLJAJ TELESNOSTI MLADIH KOJI SE BAVE BREJK DENSOM	26
Isidora Popović, Tijana Nikitović, Ksenija Krstić	
ULOGA POZITIVNIH I NEGATIVNIH SEĆANJA U IZGRADNJI IDENTITETA MLADIH U NADOLAZEĆEM ODRASLOM DOBU.....	31
Tijana Nikitović, Sara Petrović, Ljubica Petrović, Mina Čolić, Iris Žeželj	
ODNOS MAJKI PREMA SEKSUALNOJ ORIJENTACIJI I RODNOM IDENTITETU LGBT DETETA U PROCESU AUTOVANJA NJIHOVE DECE.....	36
Vedrana Mirković, Ivan Jerković	
PROCES DONOŠENJA ODLUKE O ABORTUSU	40
Milica Skočajić, Biljana Stanković	
PERFORMIRANJE RODA I IDENTITETA: ANALIZA LIČNIH ISKUSTAVA DREG KRALJICA U SRBIJI	45
Teodora Đorđević, Kristina Grujić, Marta Humo, Katarina Jeremić, Marko Babić, Ana Đorđević	
PSIHOLOG ILI PSIHOLOŠKINJA? STUDENTKINJE O RODNO OSETLJIVOM JEZIKU	50
Ivana Janković	
KVALITATIVNA ANALIZA CILJEVA NASTAVNIKA PREDMETNE NASTAVE U VASPITNO-OBRAZOVNOM PROCESU	54
Nataša Simić, Dragica Pavlović Babić	
KAKO NASTAVNICI I UČENICI PERCIPIRAJU RODITELJE KAO AKTERE ŠKOLSKOG ŽIVOTA.....	59
Dušan Mandić, Selena Vračar	
IZAZOVI SAVETODAVNOG RADA U ŠKOLSKOM KONTEKSTU IZ PERSPEKTIVE PEDAGOGA	63
Senka Slijepčević, Slađana Zuković	

ŽIVOTNA GESLA I LIČNE SNAGE KAO POKRETAČI AKADEMSKOG USPEHA STUDENATA ROMSKE NACIONALNOSTI	67
Nataša Simić, Jelena Vranješević, Milan Stančić	
RAZLOZI POVRATKA U SRBIJU NAŠIH STIPENDISTA ŠKOLOVANIH U INOSTRANSTVU	71
Nena A. Vasojević, Zora Krnjaić, Snežana Kirin	
KAKO NASTAVNICI DOŽIVLJAVAJU ŠKOLSKI NEUSPEH UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA	75
Nikoleta Gutvajn, Tijana Jokić Zorkić	
DEO II: DISKURS I LIČNI DOŽIVLJAJ.....	81
NEOPHODNA PODRŠKA NASTAVI SRPSKOG KAO JEZIKA OKRUŽENJA I OBRAZOVANJA U ŠKOLAMA NA PODRUČJU JUGOISTOČNE SRBIJE (ANALIZA AKTUELNOG STANJA)	82
Gordana Đigić, Marina Janjić	
REKOMPozICIJA I REDEFINICIJA KAO POTICAJ ZA RAZVOJ LIKOVNE KREATIVNOSTI UČENIKA.....	89
Dubravka Kuščević, Marija Brajčić, Bogdana Vujanić	
ODNOS ŠKOLE I LOKALNE ZAJEDNICE U URBANOJ PERIFERIJU – PRIKAZ AKCIONOG ISTRAŽIVANJA ŠKOGRAD	92
Jelena Joksimović	
NARATIVIZACIJA DRUŠTVENIH DOGAĐAJA U PORODICI: ANALIZA ŽIVOTNIH PREKRETNICA KOD PRIPADNIKA TRI GENERACIJE.....	97
Ana Đorđević, Biljana Stanković, Sanja Grbić, Sara Ristić	
ŽENE, MAJKE, KUĆANICE – ISTRAŽIVANJE POLOŽAJA ŽENA U SUVREMENOJ OBITELJI U GRADU SPLITU	102
Gorana Bandalović, Antonia Popić	
DOMINANTNO-SUBMISIVNI OBRAZAC KOMUNIKACIJE U ASIMETRIČNOJ INTERAKCIJI ADOLESCENATA	107
Ivana Stepanović Ilić, Aleksandar Baucal	
NARATIVI NASTAVNIKA O UVOĐENJU INOVATIVNIH METODA U NASTAVU	112
Nataša Lalić-Vučetić, Dragana Gundogan	
ODNOS ČOVEKA I PRIRODE U REFORMISANOM PROGRAMU PREDMETA SVET OKO NAS	117
Zorica Veinović, Jelena Stanišić	
FINANCIJSKA PISMENOST STUDENATA DRUŠTVENOG USMJERENJA.....	122
Irena Mišurac, Josipa Jurić	
KRITIČKI OSVRT NA MERENJE STEPENA AUTORITARNOSTI U KVANTITATIVNIM ISTRAŽIVANJIMA: KVALITATIVNI PRISTUP RAZUMEVANJU POSLUŠNOSTI U ODNOSU IZMEĐU RODITELJA I DECE.....	126
Božidar Filipović	
DRUŠTVENA ULOGA ISPITANIKA I KVALITET PODATAKA: JEDNO ISTRAŽIVAČKO ISKUSTVO IZ OBLASTI SOCIOLOGIJE GRADA.....	130
Ivana Spasić	

DEO 3: TEORIJSKA RAZMATRANJA TEMA U VEZI SA KVALITATIVNIM ISTRAŽIVANJIMA	135
PROBLEM DAROVITOSTI I OBRAZOVANOSTI – DISTINKTIVNOST STEM PODRUČJA I IMPLIKACIJE NA ODGOJNO-OBRAZOVNU PRAKSU	136
Zoran Horvat	
OGRANIČENJA PSIHOLOŠKOG EKSPERIMENTISANJA U VIŠOJ KOGNICIJI: SLUČAJ KROS-NACIONALNE STUDIJE	140
Kaja Damjanović	
POREKLO, ODREDBE I MOGUĆNOSTI PRIMENE KONCEPTA „GUST OPIS“ U KVALITATIVNIM ISTRAŽIVANJIMA	146
Milica Resanović	
METODOLOŠKI IZAZOVI U PRIMENI TEMATSKE ANALIZE SADRŽAJA – PRIMER JEDNOG ISTRAŽIVANJA	151
Dragan Vesić, Milja Vujačić, Aleksandra Joksimović	
INDEKS AUTORA.....	157

NARATIVI NASTAVNIKA O UVOĐENJU INOVATIVNIH METODA U NASTAVU

Nataša Lalić-Vučetić,* Dragana Gundogan

Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Uvod. Kvalitativna istraživanja se opažaju kao proces u kojem se stvarnost, značenja i znanja aktivno dekonstruišu i rekonstruišu (Holstein & Gubrium, 1997: 142). Fokusiraju se na interakciji, razumevanju i refleksivnosti svih aktera u istraživačkom procesu (Ševkušić, 2011: 11). Prikuljanje podataka se odvija u konkretnom, svakodnevnom okruženju i posebna pažnja se posvećuje osobinama, iskustvima i uverenjima pojedinaca koji se posmatraju kao aktivna bića (Stojnov, 2005: 278; Ševkušić, 2011; Pavlović, Džinović i Milošević, 2006). Podaci dobijeni kvalitativnim perspektivama daju uvid u unutrašnji svet emocija, motiva, ličnih iskustava i očekivanja (Arnould & Wallendorf, 1994: 485). Imajući u vidu navedene prednosti kvalitativnih istraživanja, cilj je bio da se analiziraju narativi nastavnika o uvođenju inovativnih metoda u nastavi. Na taj način, prikupljeni narativi su omogućili dublje razumevanje konteksta u kojem nastavnici kao refleksivni praktičari promišljaju i menjaju svoju nastavnu praksu.

Pristup nastavniku kao refleksivnom praktičaru podrazumeva spremnost da se nastavnik menja i razvija, kao i da je otvoren za potrebe konkretnog okruženja i konkretne situacije. S jedne strane, u domenu preispitivanja i istraživanja raznovrsnih fenomena u nastavi, sopstvenih znanja i mišljenja o tome, od nastavnika se očekuje autonomna motivacija i inicijativa, kontinuirano učenje kao sastavni deo profesionalnog identiteta, ali i kompetencije potrebne za realizaciju i planiranje aktivnosti u nastavi. Deo nastavnikove profesionalnosti znači i izlaženje na kraj sa nesigurnošću i stalnim promenama. To znači da se u fokus stavlja nastavnik koji ima „kompetencije da se nosi sa promenjenim i rapidno menjajućim uslovima školovanja i nastave“ (Buchberger, Campos, Kallos & Stephenson, 2000: 41). Huberman (1995) je takođe isticao značaj učenja u mreženim grupama, kao primer horizontalnog učenja, gde kolege pružaju podršku i razmenjuju informacije. U tom procesu promišljanja o delovanju i promeni prakse, bitno je osnažiti nastavike kako bi prevazišli otpore i „demoralizujuće faktore“ (Radulović, 2011).

Metod. Ovo istraživanje predstavlja deo šireg projekta Trolist, Instituta za pedagoška istraživanja, čiji su ključni pojmovi - stvaralaštvo, inicijativa i saradnja - prepoznati kao dominantne vrednosti i poželjni ishodi savremenog obrazovanja (Šefer i sar., 2015; Šefer i Radišić, 2012). U istraživanju je učestvovalo 12 nastavnika razredne nastave jedne osnovne škole u Beogradu. Održano je 10 stručnih veća na kojima su nastavnici sa istraživačima/ekspertima analizirali i diskutovali o mogućnostima primene različitih metoda: metode

* Email: nlalic@ipi.ac.rs

kooperativnog učenja, zadatke otvorenog tipa, igru, istraživački rad, kritički dijalog i projektni rad u nastavi (Šefer i Radišić, 2012). Uvođenje inovativnih metoda u okviru ovog projekta obuhvatilo je instruktivne dane o primeni pomenutih nastavnih metoda. Potom su sledile konsultacije sa istraživačima/ekspertima na kojima su planirali čas za realizaciju odgovarajuće metode. Nakon primene određene metode rada organizovana su stručna veća na kojima su nastavnici uz pomoć istraživača/ekspertata iznosili svoja iskustva kroz samorefleksiju i međusobnu interakciju (Lalić-Vučetić, Gundogan i Stevanović, 2018).

U radu su predstavljeni rezultati istraživanja koji se odnose na refleksiju prakse, odnosno na analizu iskustva nastavnika sa oglednih časova koja su razmenjivali tokom stručnih veća. Cilj istraživanja je da se utvrde značenja koja nastavnici pridaju iskustvu primene inovativnih nastavnih metoda i specifičnost načina govora kojima opisuju svoje aktivnosti. Primenjen je kvalitativni pristup analizi dobijenih podataka kako bi se došlo do narativa nastavnika o iskustvu primene inovativnih metoda (Atkinson, 2005; Jansen, 2010; Mason, 2002; Silverman, 2016; Smith & Sparkes, 2005).

U literaturi se narativ posmatra kao način mišljenja o različitim iskustvima pojedinaca. On opisuje kako ljudi organizuju i daju smisao svom iskustvu, gradeći priču tako što povezuju događaje i svoje interpretacije tih događaja (Bruner, 1990; Denzin, 1989; Silver, 2013, prema Pavlović, Džinović i Milošević, 2006). U ovom istraživanju narativ predstavlja priču, odnosno način na koji nastavnici opisuju svoje iskustvo u procesu uvođenja inovativnih metoda, uviđaju različite obrasce ponašanja i daju im značenja.

Rezultati i diskusija. Tokom analize transkripata koja se odnosi na refleksiju nastavnika o primeni istraživanih nastavnih metoda uočena su tri različita narativa: strah od promena, parališući faktori; zadovoljstvo i pojačana motivacija i preispitivanje objektivnih okolnosti.

Narativ 1: Strah od promena, parališući faktori. U prvom narativu su uočljive dileme, strahovi i zabrinutost o načinu na koji se metode mogu realizovati na časovima. Pojedini nastavnici su iznosili da su preplavljeni osećajem bespomoćnosti, jer im se činilo da neće biti u stanju da primene metode na času i na taj način odgovore na zahteve projekta. Javlja se zazor i strah od novina. Osim toga, nastavnici navode da su potrebne stalno nove ideje, što za njih predstavlja pritisak. Ovaj narativ dominira u prvoj fazi pripreme za primenu metoda, kada se nastavnici prvi put sureću za zahtevima projekta. Uočava se slaba motivacija za uvođenje nastavnih metoda i otpor promeni, jer nastavnici potenciraju da oni već primenjuju prezentovane nastavne metode.

Narativ 2: Zadovoljstvo i pojačana motivacija. Drugi narativ se najučestalije javlja nakon realizacije nastavnih metoda. U ovom narativu se prepoznaje pozitivan utisak koji nastavnici donose sa časova na kojima su primenili metode, te oni dele prijetnost koju je izazvala ova promena u radu. Uviđaju značaj i zadovoljstvo neprestanog učenja. Iako oni ističu da su im nastavne metode bile poznate, uviđaju da u okviru ovog projekta postoje i novi pristupi i zahtevi koje sebi postavljaju. Nastavnici međusobno diskutuju i povezuju svoja prethodna

iskustva i znanja i ujedno ih rekonstruišu u novom kontekstu. Nastavnici ističu da se međusobno dogovaraju i dele ideje i tako zajedno prave prireme za časove. Jedan nastavnik ilustruje da diskusija u grupi predstavlja "ključni okidač" za početak realizacije metoda i pojačanu motivaciju.

Narativ 3: Preispitivanje objektivnih okolnosti. U trećem narativu se pojavljuju demotivišući faktori koji se odnose na procenu objektivnih okolnosti u školskom okruženju. Dok u prvom narativu dominiraju emocije, lični plan i unutrašnji otpori nastavnika, u ovom narativu nastavnici ističu spoljašnje faktore koji se koriste za racionalizaciju razloga za odbijanje promena. Nastavnici uviđaju teškoće koje donose svakodnevna ograničenja i prepreke u školskom životu: nastavni plan i program, razredno časovni oblik rada kao i nedostatak vremena i prostora. Na isti način, nastavnici diskutuju o neophodnosti temeljne pripreme i usaglašavanju sa potrebama učenika i njihovim postignućima. U okviru ovog narativa naglašeno je opadanje motivacije i vraćanje na prethodna implicitna uverenja nastavnika. Postaju svesni da treba da ulože dodatni, kontinuirani napor zbog zahteva da se svaki čas priprema na drugačiji način od uobičajenog i naviknutog. Nastavnici rešenje i izlaz iz te situacije nalaze u razgovoru sa kolegama i zjaednički preispituju ideje i brojne mogućnosti u postojećem kontestu.

Može se zaključiti da proces refleksije i nastajanja narativa nije potpuno linearan: narativi se preklapaju i smenjuju kroz različite faze u procesu uvođenja inovacija. Potrebno je istaći da se narativi međusobno ne isključuju, odnosno da se kod gotovo svih nastavnika mogu naći dva ili sva tri narativa, čak i na nivou analize pojedinačnog iskaza. Motivacija za primenu inovativnih metoda se menjala pod uticajem unutargrupne dinamike, odnosno u interakciji samih nastavnika, kao i između nastavnika i istraživača. Kroz rad u grupi nastavnici su mogli da dele ideje i iskustva, tako da su, uz pomoć eksperata, iznosili i raspravljali o teškoćama i otporima koje su anticipirali.

Zaključak. Svaka promena zahteva određeno vreme i prolazi kroz različite faze i procese, od straha i nesigurnosti do visoke motivacije i ponovnog otpora i demoralisanosti. U tom procesu značajnu ulogu ima osveščivanje potrebe nastavnika za preispitivanjem sopstvene prakse koja se može razvijati i unapređivati. To podrazumeva spremnost da se nastavnik menja i razvija, kao i da je otvoren za potrebe konkretnog okruženja i konkretne situacije (Schön, 1985; Brookfield, 1995). Ističe se da je put ka unapređenju školstva rad na unapređivanju veština i sposobnosti nastavnika koji se posmatra i kao proces ličnog usavršavanja, ali i promena na institucionalnom planu. Jedino ako se nađe "optimalni miks", tako što se obrazovne politike usklade sa potrebama nastavnika, moguće je doći do unapređivanja prakse (Guskey, 1995: 119).

Rezultati našeg istraživanja govore o preplavljenosti nastavnika strahom od promena, posebno u početnoj fazi primene inovacija. Takođe, nalazi upućuju da na to da je jedan od mogućih načina prevladavanja straha nastavnika razmena iskustva i diskusija među kolegama. Drugi način podrške nastavnicima je saradnja sa istraživačima/ekspertima u izradi konkretnog

plana rada i aktivnosti. Kao rezultat te saradnje, pozitivno iskustvo dobijeno svakom uspešnom realizacijom povećava njihovu motivaciju što utiče na smanjenje otpora promeni. Međutim, entuzijazam nastavnika brzo nestaje kada se nastavnici suoče sa problemima sa kojima se susreću svakog dana u praksi (nastavni plan i program, razredno časovni oblik rada kao i nedostatak vremena i prostora). Narativi nastavnika pokazuju da je neophodna dodatna i kontinuirana podrška nastavnicima kako bi primenili inovativne metode u nastavi kroz saradnju nastavnika i istraživača.

Da bi uvođenje inovativnih metoda postala uobičajena i uspešna praksa u školi, potrebno je u konkretnim uslovima organizovati timove nastavnika koji rade zajedno, planiraju, organizuju i komentarišu. Na taj način pojedinci se ne osećaju izolovano i usamljeno, već imaju punu podršku kolega (Guskey, 1995: 120). U tako koncipiranom profesionalnom razvoju nastavnika, oni uče kroz reflektivni proces zajedno sa svojim kolegama gde značajnu ulogu imaju i edukatori kroz mentorstvo, superviziju i savetovanje (Džinović i Đerić, 2012: 114).

Ključne reči: *nastavnik, inovativne nastavne metode, refleksija, narativ, motivacija*

Literatura

- Arnould, E. & Wallendorf, M. (1994). Market-oriented ethnography: Interpretation building and marketing strategy formulation. *Journal of Marketing Research*, 31(4), 484-504.
- Atkinson, Paul (2005). Qualitative Research—Unity and Diversity. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 6(3), Ažrt. 26. Dostupno na: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0503261>
- Brookfield, D. S. (1995). *Becoming a Critically Reflective Teacher*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Buchberger, F., Campos, B. P., Kallos, D., & Stephenson, J. (2000). *Green paper on teacher education in Europe: High quality teacher education for high quality education and training*. Umea: Thematic Network on Teacher Education in Europe.
- Džinović, V. i Đerić, I. (2012). Nova paradigma profesionalnog razvoja nastavnika - podsticaj za inicijativu, saradnju i stvaralaštvo. U J. Šefer i J. Radišić (ur.), *Stvaralaštvo, inicijativa i saradnja – implikacije za obrazovnu praksu, II deo*, (str. 113-135). Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Guskey, T. R. (1995). Professional development in education: In search of the optimal mix. In T. Guskey & M. Huberman (Eds.), *Professional Development in Education, New Paradigms & Practices* (pp. 114-131). New York and London: Teachers College, Columbia University.
- Holstein, J. & Gubrium, J. (1997). Active interviewing. In D. Silverman (Ed.), *Qualitative Research: Theory, Method and Practice* (pp. 113-129). London: Sage.
- Huberman, M. (1995). Networks that alter teaching: Conceptualizations, exchanges and experiments. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 1, 193–211.
- Jansen, H. (2010). The logic of qualitative survey research and its position in the field of social research methods. *Forum: Qualitative Social Research*, 11(2), Art. 11.
- Lalić-Vučetić N., Gundogan, D. & Stevanović, J. (2018). Igra, istraživački rad i kritički dijalog u nastavi: iskustva nastavnika razredne nastave. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, 50(1), 25-49.
- Mason, J. (2002). *Qualitative researching*. London: SAGE Publications.
- Pavlović, J., Džinović V. & Milošević, N. (2006). Teorijske pretpostavke diskurzivnih i narativnih pristupa u psihologiji. *Psihologija*, 39(4), 365-381.

- Radulović, L. (2011). *Obrazovanje nastavnika za refleksivnu praksu*. Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Schön, D. (1987). *Educating the Reflective Practitioner: Toward a New Design for Teaching and Learning in the Professions*. San Francisco: Jossey- Bass.
- Silver, J. (2013). Narrative psychology. In C. Willig (Ed.), *Introducing Qualitative Research in Psychology* (pp. 421- 458). Berkshire: Open University Press.
- Silverman, D. (2016). *Qualitative research*. London: Sage Publications.
- Smith, B. & Sparkes, A. C. (2005). Analyzing talk in qualitative, inquiry: Exploring possibilities, problems and tensions. *QUEST*, 57, 213–242.
- Stojnov, D. (2005). *Od psihologije ličnosti do psihologije osoba*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Šefer, J., Stanković, D., Đerić, I. i Džinović, V. (2015). *Pedagoški pristup Trolist: podsticaj za saradnju, stvaralaštvo i inicijativu – priručnik za škole*. Beograd: Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i Institut za pedagoška istraživanja.
- Šefer, J. i Radišić, J. (2012). *Stvaralaštvo, inicijativa i saradnja – implikacije za obrazovnu praksu, II deo*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Ševkušić, S. (2011). *Kvalitativna istraživanja u pedagogiji*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.

ZBORNİK SAOPŠTENJA

XXIII naučna konferencija

„Pedagoška istraživanja i školska praksa“

**KVALITATIVNA ISTRAŽIVANJA U DRUŠTVENIM NAUKAMA:
OD LIČNOG ISKUSTVA DO SOCIJALNIH PRAKSI**

Izdavači

Institut za pedagoška istraživanja, Beograd
Institut za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Za izdavača

Nikoleta Gutvajn
Ivana Stepanović Ilić

Urednici

Vladimir Džinović
Sanja Grbić

Tehnički urednik

Sanja Grbić

Tiraž

100

Dizajn korica

Vlada Polić

Grafička obrada

Branko Cvetić

Štampa

Kuća štampe plus

ISBN 978-86-7447-141-8

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

37.014:316(082)

005.6:37(082)

37.046.1/.2(082)

НАУЧНА конференција "Педагошка истраживања и школска пракса" (23 ; 2018 ; Београд)

Kvalitativna istraživanja u društvenim naukama: od ličnog iskustva do socijalnih praksi : зборник саопштења / XXIII научна конференција "Педагошка истраживања и школска пракса", 23. и 24. новембар 2018, у Београду. ; urednici Vladimir Džinović, Sanja Grbić. - Београд : Institut za pedagoška istraživanja : Institut za psihologiju, 2018 (Београд : Кућа штампе plus). - 165 стр. ; 24 cm

Radovi na srp. i hrv. jeziku. - Saopštenja saradnika Instituta za pedagoška istraživanja i saradnika Instituta za psihologiju predstavljaju rezultate rada na projektima "Unapređivanje kvaliteta i dostupnosti obrazovanja u procesima modernizacije Srbije"--> prelim. str. - Tiraž 100. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Registar.

ISBN 978-86-7447-141-8 (IPI)

а) Образовање - Социолошки аспект - Зборници б) Образовање -
Управљање квалитетом - Зборници
COBISS.SR-ID 270427404